

Entrevista a Miquel Barceló, professor d'informàtica i expert en ciència-ficció

“Els autors de ciència ficció inventen poques coses”

Miquel Barceló és professor d'informàtica i un fanàtic de la ciència-ficció. Va fer la tesi sobre aquest tema i ha estat promotor del premi de novel·la curta d'aquest gènere que, per segona vegada, ha convocat la Universitat Politècnica de Catalunya.

Com encaixa una tesi sobre ciència-ficció (CF) en una universitat de ciències?

—La meua tesi té un objectiu, estudiar l'impacte d'una tecnologia en la societat. Hi ha productes informàtics des del 1946, quan apareix l'UNIVAC, i jo vaig analitzar les històries de CF, per veure que les imaginacions dels autors són totalment desbordades. La meua tesi és un treball seriós, amb hipòtesis, metodologia, etc.

—A les universitats anglo-saxones la CF forma part del currículum acadèmic. ¿Amb quin objectiu?

—Generalment formen part de currículums de lletres. Molts professors, en comptes d'utilitzar els clàssics, agafen autors de CF, que permeten també fer anàlisi de textos. I hi ha revistes acadèmiques en què els professors publiquen els seus treballs de recerca. Avui també hi ha cursos de CF com a mostra de noves societats o impacte social de noves tecnologies. Ara, també s'ha de dir que molts autors de CF són investigadors, com Vinge, Bedford, Minski i altres.

—¿Hi ha una definició de la CF?

—Es diu que és allò que s'edita amb l'etiqueta CF. Més seriosament, quan es fa una definició, ja han canviat les coses. Podríem dir que fer CF és especular sobre aspectes científics i tecnològics. Potser al principi es feia molta CF sobre ciències dures, com física i química, i ara també s'especula sobre ciències socials, amb històries alternatives, organització política, etc.

—¿Quan comença la CF?

—Hi ha qui diu que l'Atlàntida de Plató és CF. Jo estic d'acord amb Brian Aldiss que en situa el començament amb *Frankenstein*, que és l'estudi de com un invent científic té una conseqüència social. Els pares de la CF són Verne, en un aspecte molt mecànic, d'enginyeria, i H. G. Wells, més basat en la sociologia. Crec

“La imatge que tenim dels científics sovint sol ser la del savi dolent que fa alguna cosa per

que no es pot parlar de CF fins que no hi ha un arrelament en la gent de la idea de ciència i això exclouria obres com el *Somnium* de Kepler o la *Utopia* de More.

—¿Verne era un visionari o un simple extrapolador?

—Feia extrapolacions tecnològiques d'una certa volada, però de socials, molt poques. Així, no especula sobre tipus de societats futures.

—¿Hi ha una evolució més o menys paral·lela del coneixement científic i tecnològic i la CF?

—Podem veure, per exemple, com al principi apareix una criatura estranya, l'androide, un robot de forma humana i com després ve la clonació, que la CF no fa servir sinó en els darrers 15 o 20 anys. Hi ha algun possible precedent de la clonació, però com un tractament fantàstic. Els autors es van posant al dia. També depèn dels coneixements científics de l'escriptor.

—¿Però Arthur Clarke diu que alguns invents han estat previstos per autors de CF...

—Crec que s'inventen poques coses. Per exemple, Frederik Pohl, que inventa un robot amb la mentalitat de Freud i una mena de màquina d'intel·ligència artificial, reconeix que ja havia llegit informacions sobre la màquina de Turing, capaç d'establir un diàleg que sembla intel·ligent. També hi ha el cas dels virus informàtics. Apareix una cosa semblant en una història de l'any 75, però el primer virus real és del 70. Crec que la CF pot anticipar components tecnològics.

—*La imatge del científic en literatura sovint és la d'un boig o la d'un heroi. ¿Quina imatge en dona la CF?*

de parlar de naus espacials i d'extraterrestres...

—La CF, normalment, té molts continguts diferents i un és l'Space-Opera. És com una novel·la de l'oest canviada de lloc. Per comptes de prades hi ha l'espai, per comptes del revòlver la pistola làser i per comptes del cavall la nau espacial.

—*La seva tesi es titulava La visió de la informàtica en la literatura de Ciència-Ficció. ¿Com és aquesta visió?*

—Vaig analitzar, per exemple, el cas dels robots: Fins a quin punt un ésser humà està autoritzat a crear una altra intel·ligència. La majoria d'històries mostra

funcions accessòries. Per cert, la miniaturització no va ser prevista pels autors de CF. A partir de la microinformàtica, la CF sobre el tema es torna més realista i abundant, perquè la informàtica ha envaït la quotidianitat.

—*Sovint apareix la màquina que domina els humans. Com a professor d'informàtica, ¿creu que s'hi pot arribar?*

—Aquesta visió més aviat voldria alertar sobre el fet que no tenim dret moral a crear màquines més intel·ligents que l'home. Jo crec que una màquina sempre és una màquina i l'ésser humà que l'ha feta l'ha de poder controlar. Ara, també poden sortir elements que siguin difícils de dominar. Però les màquines que apareixen a les històries sembla que vulguin ser dolentes i la voluntat és fruit d'una consciència, cosa que una màquina no pot tenir. El que sí que és cert és que les màquines complexes es descontrolen.

—*¿La CF també va preveure l'impacte social de la informàtica?*

—Essencialment, això es va donar en les primeres etapes dels anys seixanta. Hi ha hagut molt poca visió realista. El que es fa molt ara és parlar de connexió de xarxes. Un tema nou és introduir als xips personalitats humanes.

—*¿Utopies com les de Huxley, Bradbury i Orwell, són CF?*

—Ho són. Huxley, a *Un món feliç*, examina un canvi en la manera de generar els éssers humans i les seves conseqüències socials. És una especulació social basada en una tecnologia i es pot encabir perfectament en la CF.

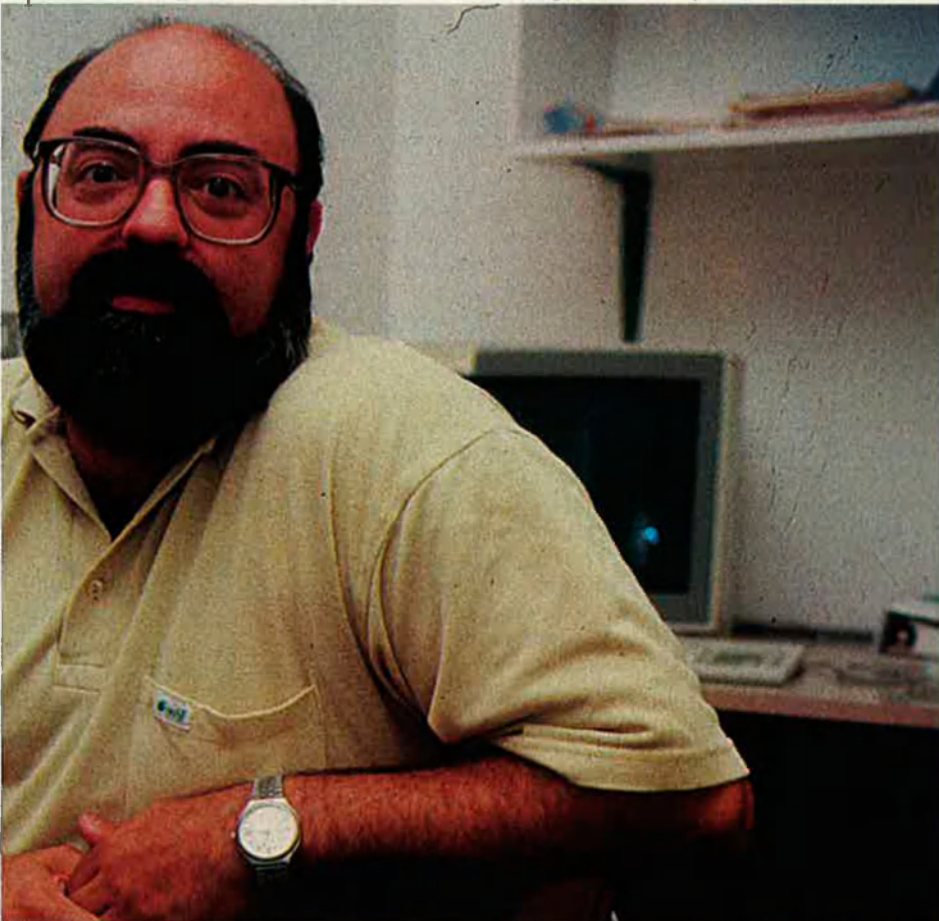
—*¿La CF serveix per a fer reflexions ètiques sobre el progrés?*

—Pot fer reflexions sobre sentiments i sobre la personalitat humana, com fa l'altra literatura, i a més en pot fer d'altres que aquesta literatura no pot. Hi ha disquisicions morals molt interessants basades en elements tecnològics, especulacions que la literatura tradicional té vetades.

—*La UPC ha convocat el segon premi de CF i l'ha internacionalitzat més. ¿Com ho valora?*

—En la primera convocatòria vam admetre obres en català i en castellà, per a obrir-nos a tot l'estat. Després vam pensar a obrir-nos al francès i a l'anglès i fer-ho més internacional. Premis d'aquest estil, convocats per una universitat, no n'hi ha. Això és una activitat cultural més de la UPC, i amb el temps potser es convertirà en el premi europeu de ciència-ficció.

Xavier Duran

dominar el món".

JORDI MORERA

—Als anys quaranta i cinquanta el científic era un element més de la trama aventurera i, de vegades, es presentava el científic boig. Quan, en els darrers anys, apareixen més científics que fan novel·les, la imatge que donen és molt diferent i en algunes descriuen molt bé l'ambient científic. Però la imatge que tenim sovint sol ser la imatge del savi dolent que fa alguna cosa per dominar el món, imatge més aviat de pel·lícula de sèrie B.

—*També hi ha qui pensa que la CF ha*

que els robots poden ser dolents. És Asimov qui estableix les tres lleis de la robòtica, que posen els robots al servei de la humanitat. A partir d'aquí s'introdueix un tema d'aprenentatge, ja que fins aleshores els robots naixien saberuts. També hi vaig analitzar la inclusió de cervells humans en les màquines, cosa que significa tenir poca confiança que la tecnologia pugui generar cervells com els humans. En canvi, amb la miniaturització, ara passa al revés, i a les històries, s'introdueixen xips al cervell per assolir